

УДК 372.862

ФОРМУВАННЯ ТА АКТИВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В 7 КЛАСАХ

Сулковський А.В.

Коростишівський педагогічний коледж імені І.Я. Франка
Житомирської обласної ради

У статті розглядається практичний аспект використання творчих завдань на уроках трудового навчання в 7 класах та створення мотивації для рішення завдання по формуванні творчої особистості, створення умов для стійких знань з основ креслення, технологій, матеріалознавства.

Ключові слова: конструювання, просторова уява, геометричне тіло, елементи геометричного тіла, просторове розмічання, технологічні операції.

Постановка проблеми. Недостатня якість засвоєння навчального програмового матеріалу при виконанні творчих завдань на уроках трудового навчання в 7 класах.

Метою публікації є допомога вчителям шкіл в організації навчально-виховного процесу при використанні проектних технологій.

Виклад нового матеріалу. Процес реформування освіти в Україні, який розрахований на вдосконалення форм організації процесу навчання, значною мірою можна досягти, використовуючи сучасні інноваційні технології навчання. З їх допомогою у вчителя з'явився шанс не тільки навчати, а й створити умови для розвитку та самореалізації особистості в навчальному процесі. Застосування інноваційних технологій дає можливість підвищити ефективність навчального процесу, досягти високого інтелектуального розвитку учнів, забез-

печити оволодіння ними навичками саморозвитку особистості. Однією з найефективніших є метод проектів. Суть полягає в тому, що учень активно включається в етапи творчих процесів від самого початку створення проблеми в проекті, до остаточного виготовлення виробу. Такі уроки мають захоплювати учнів, пробуджувати в них інтерес, розвивати творче мислення. Ефективність і сила впливу на емоції і свідомість учнів у великій мірі залежить від умінь і стилю роботи конкретного учителя. Завдання учителя сфокусувати увагу учнів на проблемі й викликати інтерес до обговорюваної теми. З цією метою потужним поштовхом до творчості є мотивація, яка дає можливість учням насамперед усвідомити, що вони зараз почнуть вивчати, які завдання перед ними ставляться. А найбільшою мотивацією учня (дитини) є гра [6]. Крім того, кожен тему можна реально

Таблиця 1

Технологічна картка на виготовлення моделі вантажного автомобіля

вважати засвоєною, якщо вона стала основою для розвитку в особистості суб'єкта пізнання власних новоутворень. Отже, суб'єкт навчання може бути максимально налаштований на ефективний процес пізнання, якщо він має в ньому особистісну, власну зацікавленість.

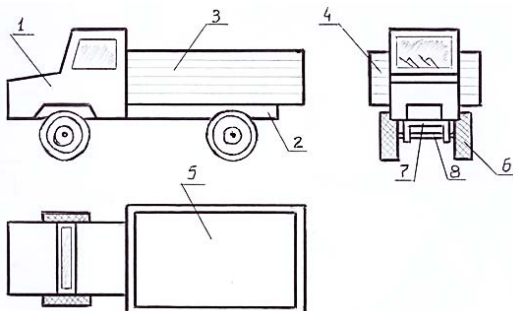
Аналіз наукової літератури дозволяє виокремити цілі, яких можна досягти, використовуючи гри на уроках трудового навчання:

- підвищення мотивації і інтересу до занять з трудового навчання і до змодельованих у грі аспектів технологічної дійсності;
- пізнавальне навчання (отримання учасниками гри достатньої інформації, ілюстрація понять, що стосується певних технологічних галузей, знання з яких необхідні під час певної дидактичної гри);
- вплив вчителя на навчальну роботу учнів;
- зміна самооцінки учня та його оцінювання значень і можливостей людини;
- зміна ставлення учня до моделюючих ситуацій і осіб, які діють у них;
- зміна відносин між учнями і вчителем під час заняття [4].

При спостереженні за учнями я виявив, що активніше учні проявляють себе на уроках трудового навчання при виготовленні іграшок, тим паче якщо при їх виготовленні є можливість проявляти творчість, таку як: змінити конструкцію виробу не змінивши її сутність, вносити зміни в оздоблення виробу за власним вподобанням тощо.

На уроках трудового навчання діти хочуть рухатись, творити, проявляти фізичну активність, але часто можливості майстерень є обмеженими матеріальними ресурсами, що в свою чергу обмежує вчителя в підборі практичних «цікавих» творчих робіт, це часто приводить до формального (теоретичного) виконання проекту, що негативно впливає на відношення учня до методу проектів і в цілому на засвоєння знань на уроках трудового навчання.

Метою даного завдання було розробка конструкції виробу, в даному випадку моделі вантажного автомобіля, де враховуються такі аспекти учнівської діяльності як конструювання, розвиток просторової уяви, оволодіння термінологією основ креслення геометричних тіл, оволодіння навичками виконання площинного та просторового розмічання, засвоєння виконання технологічних операцій з обробки деревини ручним інструментом та механічним устаткуванням майстерні; ознайомлення та освоєння техніки оздоблення виробів різьбою, випалюванням, розписом, фарбуванням, лакуванням.

Доцільністю цього виробу є те, що для його виконання не потрібно великої заготовки, діти за

№ п/п	Послідовність виконання	Поопераційні ескізи	Інструменти і обладнання
1	Дет. № 1. Склеїти з дошки товщ. 25 мм, або вирізати з дошки товщ. 50 мм призматичний брусок 80×50×75		Лінійка, кутник, олівець, ножівка, клей
2	Виконати просторове розмічання		Лінійка, кутник, олівець
3	Вирізати за розміткою.		Лещата, ножівка
4	Розмітити та вирізати наскрізний поперечний паз під крило.		Лінійка, олівець, ножівка, стамеска, киянка
5	Розмітити поздовжній паз 30×10. Прорізати поздовжні прорізи ножівкою та видовбати паз. Зачистити.		Олівець, лінійка, ножівка, долото, киянка, шліфпапір.
6	Дет. № 2. Розмітити та вистругати раму. 1 шт.		Кутник, лінійка, олівець, ножівка, рубанок
7	Дет. № 3. З фанери, або ДВП розмітити та вирізати поздовжні борти. 2 шт.		Кутник, лінійка, олівець, лобзик
8	Дет. № 4. Вирізати задній та передній борти. 2 шт.		Кутник, лінійка, олівець, лобзик
9	Дет. № 5. Вирізати дно. 1шт		Кутник, лінійка, олівець, лобзик
10	Дет. № 6. Виточити колеса. 4 шт.		ТВ, штангенциркуль, лінійка, олівець, окуляри
11	Дет. № 7. Розмітити шасі з жерсті, вирізати, розмітити та просвердлити отвори, гострі кромки притупити, зігнути. 2 шт.		Лінійка, рисувалка, слюсарні ножиці, кернер, молоток, наковальня, свердлильний верстат, напилоч, шліф. папір

Розроблено автором

бажанням проявляють метод фантазування і замість кузова можуть виконати свій варіант автомобіля залишивши його основу, виріб може бути багатofункціональним: як динамічною іграшкою, так і пристроєм для зберігання дрібних деталей, пеналом для канцелярських товарів, або свердл різного діаметра. Якісно виготовлені вироби можуть бути виставлені на виставці технічної творчості, або запропоновані в дитячі садки, що підвищує самооцінку учнів, сприяє до виховання точності та акуратності, повагу до людей робітничих професій. За бажанням діти можуть зробити модель самохідною на гумовому двигуні (табл. 1).

Дана практична робота передбачає розгляд всіх тем базового модуля з трудового навчання в 7 класі;

Проектування виробів. Робота з інформаційними джерелами. Визначення зразків для проектування. Вибір та обґрунтування виробу для проектування та виготовлення. Метод фокальних об'єктів. Основні типи креслярських ліній. Розміри на кресленнях. Використання ескізу і креслень деталей виробу.

– *Організація* робочого місця для виконання практичних робіт.

– *Дотримування* правил безпечної праці.

– *Застосовування* міні маркетингового дослідження та метод фантазування під час створення виробу.

– *Використання* основних способів розмічання майбутнього виробу.

– *Планування* роботи з виготовлення виробу.

– *Визначення* послідовності технологічних операцій (розмітка, пиляння по контуру тощо)

– *Розрізняє* конструкційний матеріал, який потрібен для виготовлення виробу.

– *Пояснює* складові частини технологічного процесу виготовлення проектного виробу.

– *Називає* способи отримання деталей заданої форми.

– *Розрізняє* механічні способи з'єднання деталей.

– *Використовує* метод комбінування для створення чи вдосконалення проектного виробу.

– *Порівнює* різні зразки виробів, визначає кращі ознаки і комбінує конструктивні елементи чи виріб в цілому.

– *Виконує* площинну розмітку. Використовує конструкційні матеріали. Виконує розмітку під час виготовлення запланованого виробу. Враховує особливості розмічання виробу на різних конструкційних матеріалах.

– *Розуміє* і *пояснює* розвиток техніки як еволюцію знарядь праці, поняття машини як основного виду техніки.

– *Використовує* інформаційні джерела під час проектування виробу; методи проектування та метод фокальних об'єктів під час визначення та обґрунтування конструкції майбутнього виробу; ескіз або креслення під час проектування виробу.

– *Вибирає* та *обґрунтовує* конструкцію об'єкта.

Конструкційні матеріали. Види конструкційних матеріалів, які застосовуються для проектування і виготовлення виробів: природні матеріали та матеріали штучного походження (синтетичні). Захист різних конструкційних матеріалів від не-

гативного впливу кліматичних та інших факторів. Догляд за виробами із натуральних матеріалів.

Основи техніки і технологій. Типові та спеціальні деталі. Види з'єднань деталей: рухомі й нерухомі, рознімні й не рознімні [7].

Ціль моєї практичної роботи – створення умов ефективного засвоєння учнями послідовності розробки та складання етапів творчого проекту. Оволодіння навичками виконання технологічних операцій, ефективного використання методу конструювання та комбінування, грамотного використання технічної термінології, послідовності в роботі. При конструюванні моделі учні визначають види геометричних тіл, з яких вона складена; це можуть бути призми, циліндри, а також фантазують на можливість використання у виробі конуса, піраміди, кулі, називають їх елементи; вершина, ребро, грань, вісь симетрії.

Для вирішення цих питань можна використовувати такі види дидактичних ігор:

– ігри, яким не вистачає інформації (як «побачити» на кресленні те, що закрито від нашого погляду?);

– ігри, умови яких потребують доповнення (ви бригада експертів, що створює вимоги для іграшок що можуть бути використані для дитячого садка);

– ігри, в яких відомо лише сюжет (ви бригада конструкторів іграшок для дитячого садка);

– ігри із суперечностями змісту;

– ігри із запланованими помилками у змісті (за для виправлення помилок);

– ігри із запланованим сюжетом і умовами, результати яких визначають учасники [5].

У формі рольової гри долучаю учнів до самостійного визначення результатів їх діяльності на кожному етапі заняття. Наприклад створюю з учнів «бригади технічного контролю», яка орієнтується на три принципи оцінювання виробу – точність, безпечність, естетичність. Склад «бригади» постійно змінюю. Учні повинні розуміти, для чого вони прийшли на урок, до чого їм необхідно прагнути і як будуть перевірятись їхні досягнення. Еталоном є ситуація, коли після уроку учень не тільки знає, розуміє, чого він досяг, а й чого він хотів би, мав би досягти на наступному уроці, чого він взагалі хоче від вивчення даного предмета для свого життя.

Для реалізації цього, учень самостійно має можливість вдома проаналізувавши запропонований зразок, використовуючи інтерактивні технології, розробити ту конструкцію виробу яку він уявляє. Це дає можливість вчителю створити на уроці атмосферу творчості, активності, привчати до послідовності та свідомого засвоєння матеріалу.

Висновок. Використання методу проектів у поєднанні з дидактичними ігровими формами роботи в навчально-виховному процесі сприяє кращому засвоєнню знань у школярів основ креслення, технологій, особистісному розвитку, а також формуванню у них вмінь самостійно працювати, аналізувати свою діяльність та користуватися різними джерелами інформації. При виконанні проекту учні стають свідомими дійовими особами освітнього процесу. Вони мають можливість вирішувати творчі завдання не тільки індивідуально, а й у бригадах. Це дозволяє їм об'єднуватися за інтересами, забезпечує різноманітність діяльності.

Список літератури:

1. Гін А. Прийоми педагогічної техніки. – Луганськ, 2004. – 84 с.
2. Голодюк Л. Як навчити учнів спілкуватися на уроці // Рідна школа. – 2001. – № 9.
3. Гузев В. В. Образовательная технология: от приема до философии. – М.: Сентябрь, 1996.
4. Інтерактивні технології навчання: теорія, досвід: Методичний посібник / Авт.-уклад. О. Пометун, Л. Пироженко. – 2007.
5. Никитин Б. Развивающие игры. – 2-2 изд. – М.: Просвещение, 1985. – 120 с.
6. Савченко О. Я. Учні – співавтори уроку // Початкова школа – 1991, № 8. – С. 8.
7. Шамова Т. И. Активизация учения школьников. – М.: Педагогика, 1985. – 96 с.
8. «Навчальна програма з трудового навчання для загальноосвітніх навчальних закладів. 5–9 класи» (авт.: В. Сидоренко та інші), затверджена наказом МОН України від 29.05.2015 № 585.

Сулковский А.В.

Коростышевский педагогический колледж имени И.Я. Франко
Житомирского областного совета

**ФОРМИРОВАНИЕ И АКТИВАЦИЯ УЧЕБНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО ОБУЧЕНИЯ В 7 КЛАССАХ****Аннотация**

В статье рассматривается практический аспект использования творческих заданий на уроках трудового обучения в 7 классах и создание мотивации для решения задач формирования творческой личности, создание условий для устойчивых знаний по основам черчения, технологии, материаловедения.
Ключевые слова: конструирование, пространственное воображение, геометрические тела, геометрические элементы тела, пространственная разметка, технологические операций.

Sulkovskiy A.V.

Korostyshiv Pedagogical College named after I. Franko
Zhytomir Regional Council

**THE FORMATION AND ACTIVATION OF EDUCATIONAL
AND COGNITIVE ACTIVITIES ON THE LESSONS OF LABOUR IN THE 7TH FORMS****Summary**

The article deals the with practical aspect of the use of the creative tasks on the lessons of Labour Studies in the 7th forms and creating of motivation for the decision of the tasks for the formation of a creative personality, creation of conditions for sustainable knowledge on the basics of drawing, technology, science of materials.

Keywords: construction, spatial imagination, solid, parts of solid, spatial layout creation, technological operations.